

Õpilasõiguste memo

Eesti Õpilasesinduste Liit

2021

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Õpilase peamised õigused	4
2. Õpilase ja noore inimese turvalisus	5
3. Lapse võrdne kohtlemine	6
4. Õppekorraldus	7
5. Õpilase ja õpetaja vahelise suhte alused	10
6. Õpilasesindusega seonduvad õigused	11
7. Õpilase õppetöövälised õigused	13
Allikad	14

Sissejuhatus

Hea õpilanel!

Nii, nagu kogu ühiskond, on ka koolielu erinevate seaduste ja sätetega reguleeritud. Osa sätetest puudutavad kohustusi, mida iga õpilane peab järgima ja täitma. Aga on olemas ka õigused, et õpilase kooliteed kaitsta juhtudel, mil koolis toimuv ei ole päris õige. Õpilastele ülevaate andmiseks on Eesti Õpilasesinduste Liit kogunud kokku olulisemad õpilaste õigusi puudutavad sätted.

Loe tähelepanelikult memo läbi ja saa targemaks, et siis oma õiguste eest kindlamalt seista!

Eesti Õpilasesinduste Liit soovib Sulle, hea õpilane ja õpilasesindaja, ärksat meelt ja tähelepanekuid! Oleme alati valmis kõigile Sinu küsimustele vastama ja ka kõige keerulisemale probleemile lahenduse leidma.

Kontakt:

Eesti Õpilasesinduste Liit
opilasliit@opilasliit.ee

Rohkem infot:

<http://www.opilasliit.ee/>

1. Õpilase peamised õigused

1.1 Õpilasele tagatakse koolis tasuta eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.

Tugispetsialistide teenuse rakendamiseks loob võimalused kooli pidaja ning teenuse rakendamist korraldab direktor.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 37 lg 2.

1.2 Õpilane peab saama täita oma õppekohustusi sobivates tingimustes segavate teguriteta.

Õpetajate ja teiste haridustöötajate kohustus on hoolitseda õpilase õiguste tagamise eest koolis.

Allikas: Hakalehto-Wainio, S. (2015). [Lapse õigused koolis](#). Tartu: SA Iuridicum.

1.3 Õigus haridusele on õpilase peamine õigus.

Allikas: Hakalehto-Wainio, S. (2015). [Lapse õigused koolis](#). Tartu: SA Iuridicum.

1.4 Lapsel on õigus saada sellist haridust, mille kaudu ta saab arendada oma isiksust, andeid ning vaimseid ja kehalisi oskusi.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 29 punkt 1.a.

1.5 Lapsel on õigus puhkusele ja vabale ajale.

Allikas: ÜRO lapse õiguste komitee. (2013). *General comment No. 17 on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts*. [Lapse õiguste konventsiooni kommenteeritud väljaanne](#).

2. Õpilase ja noore inimese turvalisus

2.1 Lapsel on õigus saada heaoluks vajalikku kaitset ja hoolitsust.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 3 lg 2.

2.2 Koolil on kohtus hoolitseda õpilase vaimse, füüsilise ja sotsiaalse turvalisuse eest.

Allikas: Hakalehto-Wainio, S. (2015). [Lapse õigused koolis](#). Tartu: SA Iuridicum.

2.3 Igasugune koolivägivald on keelatud ning sellesse tuleb sekkuda otsustavalt ja kohe.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 19 lg 1.

2.4 Õpilasel on õigus vabadusele, puutumatusse ja privaatsusele.

Allikas: Hakalehto-Wainio, S. (2015). [Lapse õigused koolis](#). Tartu: SA Iuridicum.

2.5 Õpetaja ei või kasutada tööks sobimatut keelt õpilase, tema isikuomaduste, vaimsete võimete, välimuse või muude asjaolude kohta.

Allikas: Hakalehto-Wainio, S. (2015). [Lapse õigused koolis](#). Tartu: SA Iuridicum.

3. Laste võrdne kohtlemine

3.1 Konventsioonis nimetatud õigused tuleb tagada kõigile lastele.

Koolis tuleb pöörata tähelepanu erinevatesse rühmadesse kuuluvate laste õiguste tagamisele.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 2.

3.2 Diskrimineerimise vältimiseks tuleb koolis tutvustada inimõigusi ja nende hulgas ka laste õigusi.

Oluline on ka, et need õigused muutuksid osaks kooli argipäevast.

Allikas: Hammarberg, T. Belembaogo, A. (2000). *Proactive Measures against Discrimination - Children's Rights. Turning principles into practice. Save the Children Sweden.* Stockholm, lk 21-23.

3.3 Lapsel on usuvabadus.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 30.

3.4 Vanus ei mõjuta kohustust lapse arvamust küsida, tegemist on juriidilise õigusega avaldada oma arvamust.

Allikas: Hakalehto-Wainio, S. (2015). [Lapse õigused koolis](#). Tartu: SA Iuridicum.

3.5 Lapsel on õigus väljendada oma vaateid kõikides teda puudutavates küsimustes.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 12.

3.6 Lapsel on õigus vabalt väljendada oma arvamusi ning hankida, saada ja levitada teavet ja mõtteid.

Allikas: [Lapse õiguste konventsioon](#) artikkel 13.

4. Õppekorraldus

4.1 Põhikooli ühes klassikomplektis on maksimaalne õpilaste arv 24. Hoolekogu otsusega võib üheks õppeaastaks klassi täituvuse piirnormi tõsta.

Gümnaasiumis klassi täituvuse piirnorm puudub.

Allikas: Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 26 lg 1 ja lg 3.

4.2 Õpilasel on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta.

Õpilasel on õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja hinnangule. Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord sätestatakse kooli kodulekorras ning hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord sätestatakse kooli õppekavas.

Allikas: Põhikooli riiklik õppekava § 19 lg 4.

4.3 Gümnaasium korraldab õpilaste teavitamist edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest ning tagab karjääriteenuste kättesaadavuse.

Teavitamine toimub karjääriõpetuse, -info või -nõustamise kaudu.

Allikas: Gümnaasiumi riiklik õppekava § 12 lg 2.

4.4 Koolikohustusliku õpilase jalgsikäimise koolitee ei tohi olla pikem kui 3 km.

Allikas: Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele § 7 lg 1.

4.5 Ranitsa (koolikoti) lubatud raskus (koos sisuga) on:

4.5.1 1.–3. klassi õpilastel kuni 3,0 kg;

4.5.2 4.–6. klassi õpilastel kuni 3,5 kg;

4.5.3 7.–9. klassi õpilastel kuni 4,5 kg.

Allikas: Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele
§ 7 lg 3.

4.6 Õppetunnid jäetakse ära õpperuumis, kus õhutemperatuur on vähem kui 19 °C ja võimla õhutemperatuur on vähem kui 18 °C.

Allikas: Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele
§ 9 lg 1.

4.7 Õppetunnid võib ära jätta, kui sõit kooli ja tagasi ei ole korraldatud ja tegelikult toimiv välisõhu temperatuur on:

4.7.1 miinus 20 °C ja madalam 1.–6. klassis;

4.7.2 miinus 25 °C ja madalam 7.–9. klassis.

Allikas: Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele
§ 9 lg 3.

4.8 Kehalise kasvatuse tunde võib läbi viia õues:

4.8.1 1.–6. klassi õpilastele tegelikult toimival välisõhu temperatuuril kuni miinus 10 °C;

4.8.2 7.–12. klassi õpilastele tegelikult toimival välisõhu temperatuuril kuni miinus 15 °C;

4.8.3 mõõduka tuule korral tuulekiirusel kuni 8 m/s.

Allikas: Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele
§ 9 lg 5.

4.9 Õppepäevas võib läbi viia ühe kontrolltöö.

Kontrolltöö toimumise ajast teatatakse õpilastele vähemalt viis õppepäeva enne kontrolltöö toimumist.

Allikas: [Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele](#) § 10 lg 3.

4.10 Õppenädalas võib läbi viia kuni kolm kontrolltööd.

Allikas: [Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele](#) § 10 lg 3.

4.11 Kontrolltöid ei planeerita esmaspäevale ja reedele, samuti õppepäeva esimesele ning viimasele õppetunnile.

Erandiks on juhud, kui õppeaine on tunniplaanis esmaspäeval ja reedel või ainult ühel neist päevadest või esimese või viimase tunnina.

Allikas: [Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele](#) § 10 lg 6.

4.12 Pühadejärgseks päevaks ja õppeveerandi esimeseks päevaks koduseid õpiülesandeid ei anta.

Allikas: [Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele](#) § 11 lg 3.

5. Õpilase ja õpetaja vahelise suhte alused

5.1 Nii õpetajad kui õpilased peavad teineteisesse austusega suhtuma, üksteise seisukohtadega arvestama ja kokkulepetest kinni pidama.

Allikas: [Põhikooli riiklik õppekava](#) § 6 lg 3 p 2.

5.2 Õpetajad peavad õpilastesse suhtuma võrdselt ning austama inimeste erinevusi.

Allikas: [Põhikooli riiklik õppekava](#) § 6 lg 3 p 3.

5.3 Tunnustatakse õpilaste pingutusi ning hoidutakse nende sildistamisest.

Allikas: [Põhikooli riiklik õppekava](#) § 6 lg 3 p 5.

5.4 Õpetajad ja õpilased peavad olema avatud kriitikale, et suudaksid vajadusel ennast muuta.

Allikas: [Põhikooli riiklik õppekava](#) § 6 lg 3 p 7.

6. Õpilasesindusega seonduvad õigused

6.1 Kooli õpilaskonnal on õigus otsustada ja korraldada iseseisvalt õpilaselu küsimusi.

Õpilaselu küsimused peavad olema kooskõlas seaduste ja seaduse alusel antud õigusaktidega.

Allikas: Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 60 lg 2.

6.2 Õpilaskonnal on õigus moodustada liite ja organisatioone teiste õpilaskondadega õigusaktides sätestatud alustel ja korras.

Allikas: Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 60 lg 3.

6.3 Õpilaskonnal on õigus astuda Eesti ja rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks või arendada nendega koostööd õpilasesinduse kaudu.

Allikas: Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 60 lg 3.

6.4 Õpilaskonnal on õigus otsustada ja korraldada kõiki muid õpilaselu küsimusi, mis kuuluvad seaduse või seaduse alusel antud õigusaktide kohaselt õpilaskonna pädevusse ega ole antud samadel alustel kellegi teise otsustada ja korraldada.

Allikas: Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 60 lg 3.

6.5 Õpilaskonnal on õigus valida õpilasesindus.

Õpilasesindus esindab õpilaskonda õpilasesinduse põhimääruses sätestatud pädevuse piires koolisisestes suhetes ning suhetes teiste organisatsioonide, asutuste ja isikutega. Õpilasesindus lähtub oma tegevuses õpilaste huvidest, vajadustest, õigustest ja kohustustest.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 60 lg 4.

6.6 Õppenõukogu tegevusse kaasatakse õpilasesinduse esindaja.

Õppenõukogu liikmeteks on kooli direktor, õppealajuhataja, õpetajad, tugispetsialistid ja teised direktori nimetatud isikud.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 72 lg 2.

6.7 Kui põhikoolis on moodustatud õpilasesindus, kuulub hoolekogu koosseisu täiendavalt õpilasesinduse nimetatud esindaja.

Põhikooli hoolekogusse kuuluvad kooli pidaja, õppenõukogu, vanemate, vilistlaste ning kooli toetavate organisatsioonide esindajad, kusjuures vanemate, vilistlaste ja kooli toetavate organisatsioonide esindajad moodustavad enamuse hoolekogu koosseisust.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 73 lg 2.

6.8 Gümnaasiumi hoolekogusse kuulub täiendavalt õpilaste esindaja.

Muus osas kohaldatakse põhikooli hoolekogu koosseisu kohta sätestatud.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 73 lg 3.

7. Õpilase õppetöövälised õigused

7.1 Õpilasel on õigus kasutada tasuta oma kooli rajatisi.

Õpilasel on õigus kasutada õppekavavälises tegevuses ruume, raamatukogu, õppe-, spordi-, tehnilisi ja muid vahendeid kooli kodukorras sätestatud korras.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 40 lg 2.

7.2 Õpilasele osutatakse koolitervishoiuteenust.

Statsionaarses õppes põhi- ja üldkeskharidust omandavale õpilasele osutatakse koolitervishoiuteenust, mille hulka kuuluvad õe tegevused.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 43 lg 1.

7.3 Õpilase haridusliku erivajaduse väljaselgitamiseks ja õpilasele vajaliku toe pakkumiseks loob võimalused kooli pidaja ning selle korraldab direktor.

Allikas: [Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus](#) § 46 lg 1.

Allikad

Gümnaasiumi riiklik õppekava, RT I, 28.07.2020, 13.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/128072020013>

Hakalehto-Wainio, S. (2015). Lapse õigused koolis. Tartu: SA Iuridicum.
https://www.juridica.ee/article.php?uri=2015_6_lapse_ig

Hammarberg, T. Belembaogo, A.2000. *Proactive Measures against Discrimination - Children´s Rights. Turning principles into practice. Save the Children Sweden.* Stockholm, lk 21-23.

Lapse õiguste konventsioon, RT II 1996, 16, 56.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/24016>

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, RT I, 16.06.2020, 12.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020012>

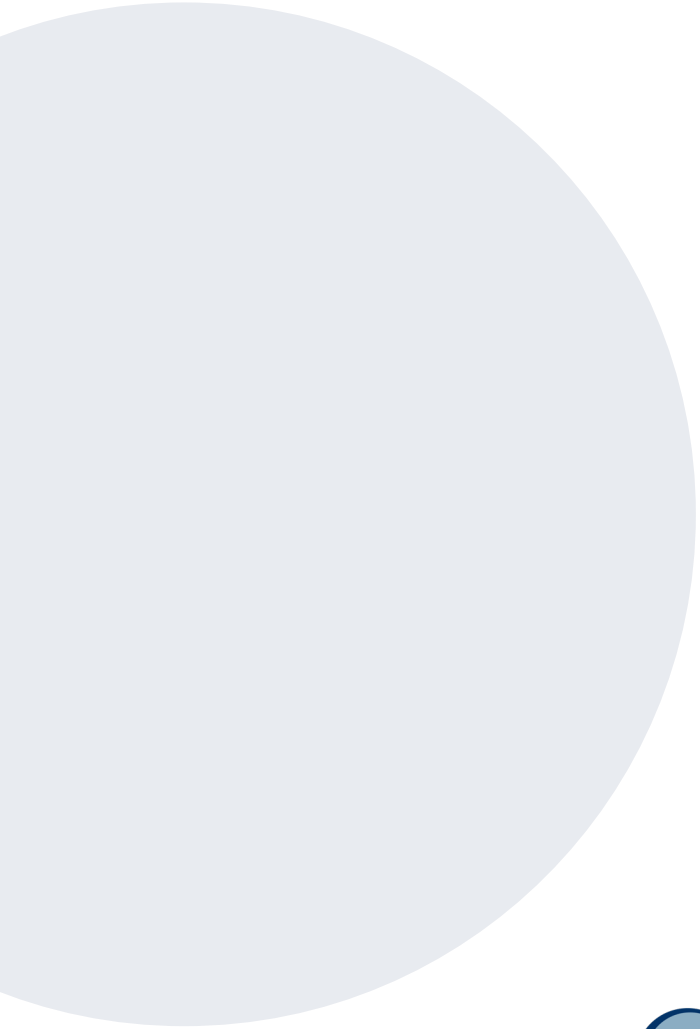
Põhikooli riiklik õppekava, RT I, 14.07.2020, 24.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114072020024>

Tervisekaitseenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele, RT I, 24.04.2020, 9.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/124042020009>

ÜRO lapse õiguste komitee. (2013). *General comment No. 17 on the right of the child to rest, leisure, play, recreational activities, cultural life and the arts*. Lapse õiguste konventsiooni kommenteeritud väljaanne.

<https://www.refworld.org/docid/51ef9bcc4.html>

ÕPILASLIIT
Eesti Õpilasesinduste Liit